

Zondag 33: Bekering is dat Christus in je leeft

Vraag 88:

Waarin bestaat de ware bekering van de mens?

Antwoord:

In het afsterven van de oude en het opstaan van de nieuwe mens.

Vraag 89:

Wat is het afsterven van de oude mens?

Antwoord:

Oprechte droefheid, dat wij God door onze zonden vertoornd hebben.

En ook dat wij deze zonden hoe langer hoe meer haten en ontvluchten.

Vraag 90:

Wat is het opstaan van de nieuwe mens?

Antwoord:

Hartelijke vreugde in God door Christus en lust en liefde

om naar de wil van God in alle goede werken te leven.

Vraag 91:

Maar wat zijn goede werken?

Antwoord:

Alleen die uit waar geloof, naar de wet van God en tot zijn eer gedaan worden, maar niet die op onze eigen mening of op geboden van mensen gegrond zijn.

1 Wat is bekering?

Waarom draait het bij bekering? Soms wordt het zo gezegd: bekering is dat je een beter mens wordt. Als je naar jezelf kijkt, ben je niet altijd tevreden. Je stelt verbeterpunten op en ga je dan inzetten om het gestelde doel te bereiken. Deze benadering heeft z'n goed recht. Als alle mensen kritisch naar zichzelf zouden kijken, zou de wereld er beter voorstaan. Maar dat is geen bekering zoals de Bijbel daarover spreekt.

De Catechismus geeft aan dat bekering alles met geloof te maken heeft. En geloof is geen vaag begrip: het gaat daarbij om Christus. Geloven is dat je je houvast zoekt bij Christus, dat je alles van Hem verwacht, dus vergeving, vernieuwing en toekomst. Al gelovend ben je verbonden met Christus, die een stempel zet op je leven. De apostel Paulus zegt het in Galaten 2 zo: als je gelooft en dus bekeerd bent geldt dat Christus in je leeft. Niet fysiek natuurlijk maar de band met Hem.

Bekering, Christus-in-je is niet vanzelfsprekend, want er zijn andere krachten in ons werkzaam en die delen soms de lakens uit. Daarbij kunnen we denken aan ons eigen ik. Voor mij is dan het eerste: mijn geluk, mijn emoties, mijn ideeën, mijn vrijheid, want allereerst ik moet tot m'n recht komen. Het is waar, voor m'n ik is een zekere ruimte, ik hoef m'n eigen ik niet uit te doven. Die is per slot van rekening door God geschapen. Ik mag dan ook naar m'n eigen ik luisteren. Maar die mag niet overheersend worden, geen tiran zijn die zich laat gelden ten koste van mijn verantwoordelijkheid voor de ander en voor God. Toch gebeurt dat. Dan denken of zeggen mensen zelfs: 'Wat ik doe is misschien niet leuk voor die ander, maar ik heb toch zeker het recht om...' Of: 'Wat ik kies is inderdaad in strijd met de Bijbel, maar ik heb er een goed gevoel over, en dan is het ook goed en zal God het ook wel goed vinden.'

Beslissend voor mensen kan eveneens de mening of het gedrag van een groep uit je omgeving zijn. Dan is de groepscode het eerste voor je. Die groep kan de kerk zijn (al zal dat tegenwoordig minder voorkomen), vrienden of de bredere samenleving. Daar zit iets zinnigs in, want het is een goede zaak als mensen zich voegen in een groter geheel. Je moet niet altijd eigenwijs zijn. Maar in dat je voegen kun je doorslaan. Dan verdwijnt je eigen ik en je eigen verantwoordelijkheid. In plaats daarvan laat je je leiden: 'Zij zullen het wel weten.' In die situatie praat je na wat anderen zeggen, de kerk of vrienden. Je maakt je dat niet innerlijk eigen; jouw woorden zijn een echo van de woorden van anderen. Of je laat je meeslepen door verkeerde zaken, bijvoorbeeld pesten of discrimineren. Zelf heb je er geen behoefte aan je daaraan schuldig te maken, maar ja: binnen jouw groep 'hoort' het kennelijk zo.

Dit alles maakt duidelijk hoe fundamenteel anders de bijbelse bekering is. Bekering is immers niet dat je een balans zoekt tussen je eigen ik en de mening en het gedrag van de groep. Bekering is juist dat je het stuur van je leven in handen geeft van Christus. Je erkent dat de band met Hem beslissend is om te bepalen wat goed is en wat kwaad.

Zo is meteen duidelijk dat bekering niet tot stand komt dank zij je persoonlijke inzet. We hebben nu eenmaal niet de beschikking erover dat Christus in ons woont. Dat is Christus' eigen vrije keus.

Als we het over bekering hebben, hebben we het eveneens over Christus' Geest. Hij is het die ons tot geloof in Christus brengt en zo de verbinding met Christus legt. Hij zorgt ervoor dat Christus in ons leeft. Dit werk van de Geest komt niet aan de orde in Zondag 33, maar wel in de rest van de Catechismus. Zo wordt in antw.86 gezegd dat Christus ons door zijn Heilige Geest vernieuwt tot zijn beeld. En in antw.76 staat: 'Door de Heilige Geest die tegelijk in Christus en in ons woont, worden wij steeds meer met zijn heilig lichaam verenigd, en wel zo dat wij door één Geest eeuwig leven en geregeerd worden.'

Hebben we het over het werk van Christus' Geest in ons, dan gebruiken we de term 'wedergeboorte' of 'nieuwe geboorte'. Dat is in feite hetzelfde als bekering, maar sprekend over de wedergeboorte kijken we naar boven, zoals Christus' Geest daarin actief is.

Intussen komt die verandering niet óver je, zodat je alleen maar passief kunt afwachten. We moeten ons ook inzetten. Dat houdt allereerst in dat we vragen om de kracht van Christus' Geest, of Hij ons in beweging zet en daarbij alle hindernissen opruimt. Daarna kijken we ook kritisch naar onszelf, we pakken onszelf aan. Dit niet om een beter mens te worden, maar om de band met Christus al meer effect te geven. Met andere woorden: Christus' Geest is onmisbaar, maar je blijft zelf verantwoordelijk. En zo komen we bij het eerste punt.

2 Bekering zet een stempel op je innerlijk

Als Christus in ons woont, legt Hij beslag op ons innerlijk. Vaak gaan we hier heel oppervlakkig mee om. Als mensen iets verkeerd doen, wordt dat namelijk soms helemaal niet als zonde erkend. Laat ik enkele voorbeelden geven op het gebied van geld en van relaties.

In elke kerk zijn er veel mensen die geen kerkelijke bijdrage geven, terwijl ze daarvoor alle financiële ruimte hebben. Als u zo iemand bent, dan weet ik haast zeker dat u heel verbaasd bent dat ik dit zonde tegen God noem: 'Geen kerkelijke bijdrage is zonde tegen God?! Hoe kom je daar bij?' Voor deze opstelling zijn verschillende oorzaken. Mensen kunnen prachtige smoesjes verzinnen om zich aan het geven van deze bijdrage te onttrekken, bijvoorbeeld: 'Ik geef heel veel tijd aan de kerk, dus hoef ik niet te betalen.' Of: 'Ik heb zo veel verplichtingen; dit kan er gewoon niet af.' Of het is gewoon een kwestie van laksheid.

Een ander voorbeeld: als iemand onaardig of zelfs vernederend doet tegen zijn/haar huwelijkspartner of het eigen kind, dan maakt zo iemand zich daar vaak niet druk over. Daar zijn verschillende trucs voor. Allereerst kun je bagatelliseren wat je doet: 'Ach, je weet toch dat ik het niet echt meen. En zo erg was het ook weer niet wat ik zei.' Of je gaat jezelf schoon praten: 'Ik heb problemen op m'n werk. Geen wonder dat ik me op jullie afreageer.'

Een derde voorbeeld van oppervlakkigheid: als we in de fout gaan, is vaak onze grootste moeite dat we onszelf tegenvallen. Ieder mens heeft een bepaald beeld van zichzelf: 'Zo ben ik. Dat soort dingen zal ik nooit doen; dat hoort helemaal niet bij mij.' Maar stel dat je je daar toch schuldig aan maakt, dan stoot je jezelf van je eigen troon en dat kun je jezelf vaak maar moeilijk vergeven. Je kunt het niet zetten dat je jezelf tegenvalt. Er is dan sprake van gekwetste trots.

Een laatste voorbeeld hoe mensen soms oppervlakkig met zonde omgaan. Stel, iemands wandaad komt aan het licht, dan wil het nog al eens gebeuren dat zo iemand helemaal in tranen is. Dit lijkt op wat de Catechismus noemt 'oprechte droefheid' over de zonde. De omgeving kan hiervan geweldig onder de indruk komen. 'Tjonge, wat heeft die persoon een berouw', waarna hij weer in de armen gesloten wordt. Dat gaat soms hiermee samen dat van het slachtoffer gevonden wordt: 'Die moet niet meer zeuren.' Alleen, wat voor tranen zijn het eigenlijk? Vaak niet over de wandaad zelf maar over de pijnlijke gevolgen die de ontdekking voor hem hebben, dus dat z'n positie in gevaar komt of dat er straf dreigt.

Wie zich bekeert laat deze oppervlakkigheid achter zich. Als Christus in je leeft, heb je het besef: daarmee doe ik afbreuk aan GóD, zo leef ik los van Christus. En dat raakt je. Zonde is nu eenmaal niet alleen iets horizontaals, iets van binnen deze wereld. Zonde heeft altijd met God te maken.

Allereerst ga je in tegen Gods geboden of tegen het voorbeeld van Christus. Je wilt je eigen baas zijn, net zoals Adam in het paradijs dat wilde.

En ook: door zonde kom je in botsing met God, met Christus zelf. Want vergeten we het niet: God is betrokken bij alles. Hij heeft door Christus alles geschapen en houdt alles door Christus nog altijd in stand. Dus achter alles, in alles, of hoe je dat ook moet zeggen, is God. Als je met mensen of dingen in aanraking komt, dan kom je met meer in aanraking dan met die mensen en dingen. Dan vindt ook een ontmoeting plaats met God en met zijn geschenken. Als je afbreuk doet aan mensen of dingen, maak je je in feite schuldig aan majesteitsschennis. Je verkoopt God als het ware een klap in het gezicht.

Tenslotte besmeur je door je zonde de tempel van de Heilige Geest. Gelovigen zijn immers een tempel waarin de Geest woont. Als je on-Geestelijke bezig bent, maak je je dus schuldig aan een speciaal soort vandalisme.

Laat ik dit alles concreet maken aan de hand van de twee eerste voorbeelden van zonet:

Als je het geld voor de kerk op je eigen rekening houdt, kom je allereerst in strijd met Gods gebod, want zowel in het Oude als in het Nieuwe Testament geeft God opdracht de kerk financieel niet te vergeten. Denk ook aan het voorbeeld van Christus: al offerde Hij zichzelf op, evengoed voldeed Hij aan de tempelbelasting. Daarnaast kom je God en Christus zelf te na. Want die zijn de uiteindelijke eigenaar van je geld en goed. Als je geen kerkelijke bijdrage geeft, besteel je in feite God. Dat bedenken ik niet, dat wordt letterlijk zo door Maleachi gezegd (3:8). Tenslotte besmeur je de tempel van de Geest, want als je je geld voor jezelf houdt, maak je je schuldig aan egoïsme en dat past niet bij de Geest.

Het tweede voorbeeld: wie vernederend omgaat met zijn of haar huwelijkspartner of kind, handelt strijdig met Gods gebod. God wil niet dat je elkaar omlaag haalt maar juist dat je respectvol met de ander omgaat; je moet dienstbaar zijn aan de bloei van die ander. Ook bots je daarmee met God zelf. Als je naar je man of vrouw kijkt, zie je goed beschouwd Christus met zijn zorg; en als je naar je kinderen kijkt, zie je Gods kinderen. Kom je die te na, dan kom je meteen ook God, Christus te na. Tenslotte ben je dan heel destructief bezig met jezelf als tempel van de Geest. Je vertoont immers geen vrucht van de Geest, maar je eigen wil is wet.

Kortom, als er bekering bij je gaande is, als de band met Christus werkzaam is, dan heb je het besef: zonde is niet goedkoop. Natuurlijk kun je proberen de ernst hiervan op een afstand te houden. Dan geef je jezelf armslag om je eigen gang te gaan. Maar dan ben je wel echt een 'zondaar' zoals de Bijbel daarover spreekt, iemand die zich aan God weinig gelegen laat liggen.

Maar als je je bekeert, als Christus in je woont, ben je geschokt om jezelf: 'Waar ben ik in den vrede mee bezig?! Moet je eens zien hoe ik met m'n geld en met m'n relaties omspring. Dat is niet niks, want ik bots op tegen Gods gebod, Christus' voorbeeld en daarmee tegen God zelf; ook doe ik tekort aan mezelf als tempel van de Geest. Wat erg!'

Als de Catechismus onze bekering positief aanduidt, omschrijft hij die zo: 'Hartelijke vreugde in God door Christus'. Als je verbonden bent met Christus, ben je ervan doordrongen: God, Christus is betrokken bij alles. Zonet hebben we daar al bij stilgestaan. Als we te maken hebben met geld, met onze relaties, ons werk, ons lid zijn van de kerk, de natuur, dan hebben we te maken met een ontmoeting met God, met Christus, alsook met Gods opdracht. Het is dan onze verantwoordelijkheid om een antwoord te vinden op de vraag: 'Hoe gaan we daarmee om? Als ik keuzes maak op de genoemde gebieden, daar een daad stel, spoort dat met mijn verbondenheid met Christus?'

Als dat daarmee niet of onvoldoende spoort, hebben we werk aan de winkel. Dat werk kan heel pijnlijk zijn, want misschien moeten we ingaan tegen patronen die al jaren bij ons gaande zijn. Dat geeft aan dat bekering nooit iets eenmaligs is. Natuurlijk, je kunt een begin maken met je bekering of een nieuw begin, maar dan volgt daar een levenslange groei op. Daarmee komt Romeinen 7 in beeld. In dat hoofdstuk spreekt Paulus over de verscheurdheid bij christenen, zie met name vs.14-25. Steeds weer botsen het nieuwe en het oude met elkaar, de invloed van de Geest én je innerlijke kwade krachten. Dat is absoluut niet leuk; het is telkens weer een hele strijd om het kwade-in-je tegen te gaan en de Geest-in-je te laten overheersen. Maar die strijd hoort blijkbaar bij ons leven als christen.

Als je verbonden bent met Christus, moet het ook voor je leven hoe onvoorstelbaar Gods liefde is die Hij ons door Christus laat zien. Er zijn volgens mij drie stappen nodig om die liefde bij ons te laten binnen komen.

Allereerst verwondering: wij zijn zo nietig en schuldig als wat, maar toch heeft niemand minder dan de Schepper en Heer van alles hart voor ons.

In reactie hierop moet je dan ook wel vol bewondering zijn: terwijl Christus beschikte over goddelijke glorie, is Hij toch ons besmeurde leven gaan delen en is Hij voor ons zelfs tot in de dood afgedaald.

Hierdoor kom je onvermijdelijk tot aanbidding: er is vanuit ons gezien een onoverbrugbare kloof tussen ons en God, maar toch zullen wij te zijner tijd oog in oog met Hem staan. Niet te begrijpen!

Deze verwondering, bewondering en aanbidding zijn de motivatie om ons te bekeren en ons te blijven bekeren. Als je warm loopt voor Christus - en dat doet u toch?! - dan willen wij graag dat Hij een stempel zet op ons innerlijk.

3 Bekering zet een stempel op je gedrag

We moeten christen zijn uit één stuk. Soms worden ons innerlijk en ons gedrag tegen elkaar uitgespeeld: 'Goed, wat hij doet is fout, maar diep in z'n hart is hij een oprecht christen.' Of: 'Tjonge, wat kan die mooi bidden tot God en mooi over het geloof praten. Dan móet het met z'n hart ook wel goed zitten.' Misschien ligt daar de verklaring ervoor dat in de overlijdensadvertenties van het Nederlands Dagblad haast alle overledenen zalig verklaard worden. Natuurlijk, je moet het goede van iemand aan nemen, maar misschien dekken we te vaak toe dat iemand geen christen is uit één stuk.

De Catechismus maakt duidelijk: een christelijk innerlijk leidt per definitie tot christelijk gedrag. Je kunt Christus niet opsluiten in je innerlijk of beperken tot je uiterlijk.

De Catechismus spreekt duidelijke taal: 'Bekering is dat we de zonden hoe langer hoe meer haten en ontvluchten.'

Dat betekent bijvoorbeeld concreet dat we soms praktische maatregelen moeten nemen. Misschien moeten we een begroting maken om zo te realiseren dat het ervan komt om maandelijks een kerkelijke bijdrage te betalen. Misschien moeten we bepaalde zenders van onze tv af halen, bepaalde boeken niet meer lezen en bepaalde plaatsen niet meer bezoeken.

Uiteraard kun je heel ferm zeggen: 'Dat alles heb ik niet nodig. Ik ben er toch zelf bij, wat ik ook maar doe?' Dat is ook zo, maar elk mens is erg vatbaar voor zonde. Daarom is het goed jezelf te beschermen en steun te bieden bij je keuzes. Dit dan niet moralistisch. Het gaat erom dat je de verbinding met Christus intact wilt laten. Dáárom wil je christelijk omgaan met je geld, je relaties, je vrije tijd.

Daarnaast zegt de Catechismus positief: 'Bekering is: lust en liefde om naar de wil van God in alle goede werken te leven.'

In Zondag 34-44 wordt hier uitgebreid over gesproken. Daar worden de Tien Geboden behandeld, waarbij niet alleen de letter van de geboden maar ook hun reikwijdte aan bod komt. Samenvattend kan ik hier zeggen: bekering is dat je graag het goede spoor volgt dat God ons door zijn Woord wijst. Maar dat kun je nooit in je eentje. Naast de Bijbel heb je daar hulp bij nodig: een goede krant die je vanuit het christelijk geloof telkens bij praat, een goed boek, contact met mede-christenen. Dit niet in de wettische zin, zodat je alleen naar de opdracht kijkt. Het gaat om de band met Christus. Maar als die aanwezig is, dan hééft die effect. En dan is dat bepaalde gedrag van je geen kwestie van móeten maar van zelf willen. Want voor jou als christen is dat toch het liefste dat je wilt: in verbondenheid met Christus leven?! Ja, toch?